

Sygn. akt III AUa 1188/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krystian Serzysko
Sędziowie:	SSO del. Ewa Krakowiak SSA Agata Pyjas-Luty (spr.)
Protokolant:	st. sek. sądowy Anna Żarczyńska-Ziobro

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2018 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **J. K. (1)**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o emeryturę rolniczą

na skutek apelacji wnioskodawcy J. K. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 czerwca 2016 r. sygn. akt V U 1626/15

o d d a l a apelację.

Sygn. akt III AUa 1188/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Kielcach - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie J. K. (1) od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (...) z dnia 5 maja 2015 r., odmawiającej wnioskodawcy prawa do emerytury rolniczej.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca J. K. (1), ur. dnia (...)

(...)r., w okresie od 20 lutego 1968 r. do 18 lipca 1973 r. był zatrudniony w Kółku (...) na stanowisku kierowcy. W dniu 20 grudnia 1976 r. były pracodawca wystawił mu świadectwo pracy, w którym potwierdził powyższy okres zatrudnienia. Od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r. wnioskodawca był zatrudniony w Oddziale (...) w O. na stanowisku kierowcy ciągnika. W dniu 14 marca 1994 r. były pracodawca wystawił wnioskodawcy świadectwo pracy, potwierdzając powyższy okres zatrudnienia. Rodzice wnioskodawcy: (...) posiadali gospodarstwo rolne w miejscowości N. w gminie O. o powierzchni około 7 ha. Po skończeniu szkoły wnioskodawca mieszkał w N. z rodzicami. W gospodarstwie

hodowano: świnie, krowy, konia i drób oraz uprawiano: buraki i zboże. W gospodarstwie wykorzystywano maszyny rolnicze z zaprzęgiem konnym. Po śmierci ojca ((...) r.) J. K. (1) prowadził gospodarstwo z matką. Wnioskodawca pracował także zawodowo. Po powrocie z pracy wykonywał on wszelkie prace rolnicze. Wnioskodawca kończył pracę zarobkową przed godziną 15, a zaczynał około 6-7 rano. J. K. (1) miał dwoje rodzeństwa: brata i siostrę. Po śmierci ojca brat wnioskodawcy mieszkał oddzielnie, a siostra była małoletnia (ur. (...))

i w tym czasie uczęszczała do szkoły podstawowej. W dniu 12 sierpnia 2009 r. J. K. (1) złożył wniosek o wcześniejszą emeryturę rolniczą. Na podstawie przedłożonej dokumentacji KRUS uznał, że od 9 sierpnia 1965 r. do 11 sierpnia 1980 r. i od 12 sierpnia 1980 r. do 15 października 2008 r. wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym rodziców, a następnie w swoim własnym gospodarstwie i podlegał z tego tytułu ubezpieczeniu społecznemu rolników. Następnie stwierdził, że J. K. (1) spełnia warunki do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury rolniczej, o których mowa w art. 19 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i decyzją z dnia 24 września 2009 r. i przyznał mu prawo do świadczenia od (...), uwzględniając w/w okresy przy ustalaniu prawa do emerytury. Decyzją z dnia 14 lipca 2014 r. KRUS przyznał J. K. (1) prawo do emerytury rolniczej od (...)r. w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego, stosownie do art. 19 ust. 1 w/w ustawy. W dniu (...) organ rentowy powziął wiadomość, iż J. K. (1) nabył prawo do emerytury pracowniczej od dnia (...) r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. do stażu pracy uwzględnił okresy:

od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca 1971 r., od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r., od 8 maja 1981 r. do 25 lipca 1981 r., od 1 sierpnia 1981 r. do 12 lipca 1982 r., od 13 lipca 1982 r. do 6 listopada 1986 r., od 13 lipca 1982 r. do 6 listopada 1986 r., od 7 listopada 1986 r. do 17 września 1987 r. od 26 listopada 1987 r. do 16 kwietnia 1994 r. Wobec powyższego KRUS ponownie przeanalizował akta sprawy celem ustalenia czy J. K. (1) spełniał warunki do nabycia prawa do emerytury rolniczej.

W oparciu o posiadany materiał dowodowy ustalono, iż w dacie osiągnięcia wieku emerytalnego J. K. (1) udowodnił jedynie 19 lat i 16 dni ubezpieczenia

emerytalno-rentowego, od którego zależy prawo do emerytury, zamiast wymaganych 25 lat, o których mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Za okresy podlegające uwzględnieniu uznano okresy: od 9 sierpnia 1965 r. do 19 lutego 1968 r., od 19 lipca 1973 r. do 23 lipca 1973 r. i od 1 kwietnia 1980 r. do 31 sierpnia 1980 r. – okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia, od 1 września 1980 r. do 31 grudnia 1982 r. – okres prowadzenia własnego gospodarstwa rolnego, od 1 stycznia 1983 r. do 31 grudnia 1988 r. - okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin i od 1 kwietnia 2001 r. do 31 grudnia 2008 r. – okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

W tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd Okręgowy przyjął, że odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Mając na uwadze treść art. 19 ust. 1

w zw. z art. 20 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 277) Sąd Okręgowy zaakcentował w pierwszej kolejności, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do tego, czy organ rentowy (KRUS) prawidłowo nie uwzględnił wnioskodawcy okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców: od 20 lutego 1968 r. do 18 lipca 1973 r. oraz od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r. Sąd Okręgowy wydatnił, iż w w/w okresach J. K. (1) świadczył pracę zawodową, która stanowiła jego główne źródło utrzymania i okresy te zostały mu uwzględnione do stażu pracy przy ustalaniu prawa do emerytury pracowniczej w ZUS. W powyższym kontekście - mając na uwadze wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2007 r. (II UK 164/2006) - Sąd Okręgowy stwierdził, że nawet jeśli wnioskodawca wykonywał prace w gospodarstwie rolnym po pracy zawodowej, to ten okres nie mógł zostać zaliczony podwójnie – tj. w dwóch systemach - powszechnym i rolniczym. Zasadą jest bowiem jednokrotne zaliczenie każdego z okresów ubezpieczenia, a w gestii wnioskodawcy leży wybór systemu, do którego chce zaliczyć dany okres. Takiego wyboru wnioskodawca dokonał składając wniosek w dniu 6 lutego 2015 r. o emeryturę w systemie pracowniczym. Równocześnie Sąd wskazał, iż choć z zeznań powołanych w sprawie świadków wynikało niewątpliwie, że wnioskodawca pracował w gospodarstwie rolnym

rodziców, to jednocześnie - z uwagi na zatrudnienie w pełnym wymiarze czasu

pracy - najpierw w Kółku (...), a następnie w Oddziale (...) w O. - wnioskodawca nie wykazał, aby pracy w gospodarstwie poświęcał minimum 4 godziny dziennie, tym bardziej, że sam zeznał, iż pracował 3-5 godzin dziennie po pracy. W konkluzji Sąd Okręgowy stwierdził, że skoro brak było podstaw do uwzględnienia wnioskodawcy w/w okresów jego

pracy w gospodarstwie rolnym rodziców do stażu ubezpieczeniowego, to tym samym zaskarżona decyzja organu rentowego odpowiadała prawu, co skutkowało oddaleniem wywiedzionego od niej odwołania na zasadzie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c.

Apelację od wyroku wywiódł wnioskodawca J. K. (1), zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

1) naruszenie prawa materialnego, w tym art. 19 ust. 1 i art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz.U.

z 2016 r., poz. 277) poprzez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie wskutek uznania, że wnioskodawca dokonał już wyboru uzupełnienia okresu ubezpieczenia, składając wniosek o emeryturę pracowniczą i aktualnie nie może sobie zaliczyć na poczet emerytury rolniczej okresu pracy w gospodarstwie rolnym, pomimo iż na poczet emerytury pracowniczej zaliczył sobie okres pracy zawodowej, a na poczet emerytury rolniczej wniósł o zaliczenie okresu pracy w rolnictwie; nie uzupełniał dla potrzeb emerytury pracowniczej spornego w sprawie okresu pracy w rolnictwie; emerytura rolnicza była mu przyznana przed rozpoznaniem wniosku o emeryturę pracowniczą, a zatem stanowisko Sądu Okręgowego w Kielcach w tym względzie naruszało zasadę równości ubezpieczonych;

2) błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, polegający na przyjęciu, że:

- wiążącego wyboru w myśl art. 20 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wnioskodawca dokonał w dniu złożenia wniosku do ZUS o przyznanie emerytury pracowniczej, chociaż już w 2009 r. wobec Prezesa KRUS złożył wniosek o zaliczenie spornego okresu;

- J. K. (1) w spornym okresie jedynie pomagał rodzicom prowadzić gospodarstwo rolne, chociaż jego ojciec zmarł już w (...) r., a matka nie mogła prowadzić tego gospodarstwa, zaś wnioskodawca był jedynym domownikiem, który mógł i musiał wykonywać wszystkie świadczenia na rzecz gospodarstwa rolnego;

- J. K. (1) zeznał, że pracował od 3-5 godzin dziennie w gospodarstwie, pomimo że jego stwierdzenie pracy w tym wymiarze czasowym dotyczyło pracy w K., tj. pracy zawodowej, a nie pracy w gospodarstwie rolnym;

- wnioskodawca nie mógł świadczyć pracy w gospodarstwie rolnym w spornym okresie z uwagi na pracę zawodową, pomimo tego, że tę pracę zawodową wykonywał maksymalnie do godziny 14-15 i tylko w dni robocze oraz w miejscowości swojego zamieszkania (a później w miejscowości oddalonej o zaledwie kilka kilometrów), wykonywał tzw. „lekką” pracę, umożliwiającą wykonywanie pracy w rolnictwie przez co najmniej 4 godziny każdego dnia, a nadto z uwagi na to, że zarówno przepisy prawa, orzecznictwo sądowe i doświadczenie życiowe nie wykluczają łączenia pracy zawodowej z rolniczą, a przy tym organ rentowy zaliczył mu okres pracy w rolnictwie w czasie nauki w szkole rolniczej oddalonej także o kilka kilometrów od miejsca zamieszkania, która podobnie jak praca angażowała go czasowo i fizycznie;

3) sprzeczność istotnych ustaleń Sądu pierwszej instancji z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, a to art. 233 §1 k.p.c., to jest sprzeczność z zeznaniami świadków i dokumentów potwierdzających możliwość, a zarazem i konieczność oraz faktycznie świadczoną pracę każdego dnia przez co najmniej 4 godziny przez J. K. (1) w spornym okresie.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty J. K. (1) wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez przyznanie mu prawa do emerytury rolniczej przy uwzględnieniu pracy w gospodarstwie rolnym w okresie od 20 lutego 1968 r. do 18 lipca 1973 r. i od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r. oraz zasądzenie na jego rzecz od organu rentowego kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego; ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku

i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W obszernym uzasadnieniu wywodów apelacji wnioskodawca rozwinął treść powyżej przedstawionych zarzutów poprzez ich szczegółowe omówienie. Wnioskodawca podniósł przede wszystkim, że w okresie od 20 lutego 1968 r.

do 18 lipca 1973 r. oraz od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r. nie tylko pracował zawodowo, ale także rolniczo i do okresu ubezpieczenia, o którym mowa w art. 20 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników zaliczył sobie nie okres pracy zawodowej, a tylko czas pracy w rolnictwie, którą jednocześnie w danym okresie czasu wykonywał. Nie ma bowiem – w ocenie wnioskodawcy - przeszkód prawnych do zaliczenia sobie pracy w rolnictwie wykonywanej wspólnie z pracą zawodową w jednym czasie do emerytury rolniczej, a pracę zawodową do emerytury pracowniczej. Następnie, mając na uwadze chronologię zdarzeń i dokonany pierwotnie wybór, wnioskodawca zauważył, że sporny okres pracy w rolnictwie zaliczył na poczet emerytury rolniczej już w 2009 r., a wystąpienie z wnioskiem do ZUS o emeryturę pracowniczą było wtórne. Błędne było zatem według wnioskodawcy przyjęcie przez Sąd pierwszej instancji, że wiążącego wyboru dokonał on w dniu 6 lutego 2015 r. tj. w dacie wniosku do ZUS o emeryturę pracowniczą. Wnioskodawca nie zgodził się również z tym, że w spornym okresie mógł jedynie pomagać rodzicom w gospodarstwie rolnym skoro jego ojciec zmarł w (...) r., jedyny brat wyprowadził się z domu rodzinnego jeszcze za życia ojca, siostra była małoletnia i znajdowała się pod opieką schorowanej matki, a przedmiotowe gospodarstwo liczyło ponad 7 ha i nie było zmechanizowane. W konsekwencji powyższego to właśnie wnioskodawca musiał i mógł wykonywać pracę w tym gospodarstwie rolnym, które traktował jak własne i uznawał za główne źródło dochodu, za czym dodatkowo przemawiał fakt kształcenia w kierunku rolnictwa, przejęcie tego gospodarstwa, uznawanie się za rolnika i kilkudziesięcioletnia praca w tym właśnie gospodarstwie. Dodatkowo wnioskodawca zauważył, że wykonywana przez niego w spornym okresie praca zawodowa była „elastyczna” i pozwalała mu łączyć ją z pracą w rolnictwie, którą uznawał za nadrzędną.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie, aczkolwiek Sąd Apelacyjny nie podziela wszystkich ustaleń i rozważań prawnych Sądu Okręgowego wyrażonych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

W rozpoznawanej sprawie w pierwszym rzędzie podkreślić należy, iż jej rozstrzygnięcie zależało od wyjaśnienia czy rolniczy organ rentowy w sposób prawidłowy nie uwzględnił J. K. (1) w poczet stażu ubezpieczeniowego wymaganego do nabycia emerytury rolniczej dwóch okresów pracy w gospodarstwie rolnym jego rodziców: od 20 lutego 1968 r. do 18 lipca 1973 r. oraz od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r. Uwydatnić trzeba, że instytucja emerytury rolniczej, do której prawa - na mocy zaskarżonej decyzji Prezesa KRUS z dnia 5 maja 2015 r. - J. K. (1) został pozbawiony, jest unormowana w ramach art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 2336 ze zm.). W świetle tego przepisu emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) osiągnął wiek emerytalny, który dla kobiety wynosi 60 lat, a mężczyzny 65 lat i 2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat. Przesłankę podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, określoną w ramach art. 19 ust. 1 pkt 2 w/w ustawy, precyzuje dyspozycja art. 20 ust. 1 tej ustawy, w świetle której do wymaganych okresów ubezpieczenia zalicza się okresy: podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990 (pkt 1); prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r. (pkt 2), a także okresy, od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi (pkt 3) czyli z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.). Jednocześnie na mocy - wprowadzonego w życie z dniem 8 stycznia 2009 r. - przepisu ust. 3 art. 20 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, możliwość uwzględnienia w poczet wymaganego do nabycia emerytury rolniczej okresu ubezpieczenia wskazanego w przepisie art. 20 ust. 1 pkt 3 tej ustawy została wyłączona w stosunku do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. W konsekwencji powyższego, jakichkolwiek wątpliwości nie mogło budzić przyjęcie, iż z uwagi na jednoznacznie brzmiącą treść art. 20 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, do stażu wymaganego do nabycia emerytury rolniczej nie mogą zostać zaliczone okresy ubezpieczenia w systemie powszechnym, czyli okresy wyłączenia z rolniczego ubezpieczenia społecznego (i nieodprowadzania składek do KRUS, pomimo faktycznego prowadzenia gospodarstwa rolnego) z uwagi na pozostawanie w stosunku pracy (podleganie ubezpieczeniom społecznym jako pracownik w ZUS). Godzi się przy tym zauważyć, że przepisy

ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w tym przepisy regulujące problematykę emerytury rolniczej mają charakter unormowań bezwzględnie obowiązujących, co pociąga za sobą konieczność ich ścisłej, a nie rozszerzającej interpretacji, wykluczającej możliwość odwoływania się w tym zakresie do zasad współżycia społecznego.

Niewątpliwym jest przy tym, że zgodnie z dominującym poglądem judykatury o uwzględnieniu przy ustalaniu stażu ubezpieczeniowego uprawniającego do świadczeń emerytalno - rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed objęcia rolników obowiązkiem opłacania składek na rolnicze ubezpieczenie społeczne domowników (tj. przed dniem 1 stycznia 1983 r.) przesądza wystąpienie dwóch okoliczności: wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej domownika oraz w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy, tj. minimum 4 godzin dziennie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96, OSNAPiUS 1997 nr 23, poz. 473; z dnia 13 stycznia 1998 r., II UKN 433/97, OSNAPiUS 1998 nr 22, poz. 668; z dnia 3 grudnia 1999 r., II UKN 235/99, OSNAPiUS 2001 nr 7, poz. 236; z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 535/99, OSNAPiUS 2001 nr 21, poz. 650; z dnia 8 marca 2001 r., II UK 305/10, z dnia 22 stycznia 2003 r., II UK 51/02, OSNP 2004 nr 7, poz. 127; z dnia 19 marca 2010 r., II UK 249/09, i z dnia 28 czerwca 2013 r., I UK 24/13, OSNP 2014 nr 4, poz. 61). Równocześnie Sąd Apelacyjny podziela pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 stycznia 2017 r., I UK 491/15 (LEX nr 2242375), iż legitymowanie się statusem domownika należy oceniać w świetle art. 2 pkt 2 obowiązującej od dnia 1 stycznia 1983 r. ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (tekst jedn.: Dz. U. z 1989 r. Nr 23, poz. 133 ze zm.), a nie według art. 6

pkt 2 obecnej ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wyjaśnił, że skoro w stażu ubezpieczeniowym uprawniającym do emerytury z powszechnego systemu ubezpieczenia społecznego uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym, które poczynawszy od dnia

1 stycznia 1983 r. stanowiłyby tytuł podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników jako domownika, to kwalifikacji tej pracy należy dokonać według przepisów obowiązujących w tej dacie tj. na podstawie art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, która obowiązywała od dnia 1 stycznia 1983 r. Zgodnie zaś z treścią art. 2 pkt 2 w/w ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r., pod pojęciem domownika rozumie się członków rodziny rolnika i inne osoby pracujące w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania. W omawianym wyroku Sąd Najwyższy przeprowadził też obszerną analizę dotychczasowego orzecznictwa dotyczącego kwestii zaliczenia pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, szeroko odwołując się do innych orzeczeń w tym przedmiocie i jednocześnie zauważając, że w pewnym okresie w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowana była linia orzecznicza abstrahująca od konieczności spełniania warunków „domownika” przez osoby ubiegające się o zaliczenie okresu pracy w gospodarstwie rolnym. Jednocześnie jednak Sąd Najwyższy podnosił, że kontynuowanie i dalsze akceptowanie takiej linii orzeczniczej prowadziłyby do nierównego traktowania ubezpieczonych w takim znaczeniu, że osoby wykonujące pracę w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia miałyby możliwość zaliczenia tego okresu tylko do dnia 1 stycznia 1983 r., gdyby taka praca była wykonywana i nie było wymagane spełnienie dalszych przesłanek tj. spełnienie warunków „domownika” zawartych w ustawie obowiązującej od dnia 1 stycznia

1983 r. Byłaby to nierówność w stosunku do tych osób, co do których ustawodawca w art. 2 pkt 2 i art. 1 powołanej ustawy, nie dawałby już takiej możliwości (zob. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 16 listopada 2017 r., III AUa 613/17).

Na gruncie niniejszej sprawy niespornym zaś było, iż poczynawszy od (...)

2009 r. J. K. (1) pobierał tzw. wcześniejszą emeryturę rolniczą (art. 19 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników), a od sierpnia 2014 r. – powszechną emeryturę rolniczą w oparciu o art. 19 ust. 1 w/w ustawy. Równocześnie w związku z ukończeniem powszechnego wieku emerytalnego, w dniu 6 lutego 2015 r. J. K. (1) - jako osoba urodzona po dniu 31 grudnia 1948 r. - zwrócił się z wnioskiem do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o przyznanie mu należnego świadczenia emerytalnego z powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych. Po rozpoznaniu przedmiotowego wniosku, poczynawszy od daty jego złożenia, Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał

J. K. (1) świadczenie emerytalne na podstawie art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r., poz. 1338 ze zm.), w ramach którego odstąpiono od warunku posiadania wymaganego (odpowiednio długiego) okresu ubezpieczenia (składkowego i nieskładkowego) wyłącznie na rzecz przesłanki osiągnięcia wieku emerytalnego, przy jednoczesnym założeniu, że wysokość tak ustalonej emerytury zależy od: zwaloryzowanego kapitału początkowego (w przypadku podlegania ubezpieczeniu społecznemu przed 1 stycznia 1999 r.); zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne zgromadzone na koncie ubezpieczonego w chwili przejścia na emeryturę oraz tzw. średniego dalszego trwania życia (art. 25-26 w/w ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Uwydatnić przy tym trzeba, iż w związku z wystąpieniem przez J. K. (1) do ZUS o przyznanie mu w/w świadczenia emerytalnego, pomiędzy ZUS a KRUS rozpoczęła się wymiana informacji. W ramach tejże korespondencji Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zwróciła się do ZUS o podanie okresów ubezpieczenia, jakie zostały uwzględnione przez ten organ przy ustalaniu świadczenia z ZUS, celem sprawdzenia czy po weryfikacji tych okresów J. K. (1) nadal będzie przysługiwała emerytura rolnicza (k. 39 a.r. KRUS). Stosowna informacja ZUS w tym przedmiocie została skierowana do KRUS w piśmie z dnia 16 marca 2015 r. (k. 40 a.r. KRUS). Wskazano w nim wprost, że przy ustalaniu wysokości emerytury z ZUS uwzględniono jedynie okresy ubezpieczenia pracowniczego, obejmujące okresy zatrudnienia: 1) od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca 1971 r.; 2) od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r.; 3) od 8 maja 1981 r. do 25 lipca 1981 r.; 4) od 1 sierpnia 1981 r. do 12 lipca 1982 r.; 5) od 13 lipca 1982 r. do 6 listopada 1986 r.; 6) od 13 lipca 1982 r. do 6 listopada 1986 r.; 7) od 7 listopada 1986 r. do 17 września 1987 r. i 8) od 26 listopada 1987 r. do 16 kwietnia 1994 r.

Z powołanego pisma ZUS z dnia 16 marca 2015 r. wynikało zatem jednoznacznie, że przy ustalaniu wysokości przyznanego wnioskodawcy świadczenia emerytalnego uwzględniono jedynie okres od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca 1971 r., a nie cały okres zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku kierowcy w Kółku Rolniczym Nikisiałka Mała od 20 lutego 1968 r. do 18 lipca 1973 r. Zauważyć bowiem trzeba, iż z przedłożonego przez wnioskodawcę do ZUS świadectwa pracy z dnia 20 grudnia 1976 r. nie wynikało wprost, w jakim wymiarze czasu był on wówczas zatrudniony, a uwzględnienie przez ZUS czterech miesięcy obejmujących okres od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca 1971 r. zostało dokonane w oparciu o pismo Wydziału Dochodów i Rozliczeń (...) Oddziału w O., w którym na podstawie posiadanych akt stwierdzono, że w w/w okresie J. K. (1) był zatrudniony w Kółku (...) w K. w charakterze traktorzysty w pełnym wymiarze czasu pracy (k. 49 a.r. KRUS). Nieuwzględnienie przez ZUS całego okresu zatrudnienia w Kółku (...) od 20 lutego 1968 r. do 18 lipca 1973 r. wynikało zatem najprawdopodobniej z tego, że poza okresem od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca

1971 r. wnioskodawca nie był zatrudniony w wymiarze co najmniej połowy etatu, który to wymiar był wówczas wymagany do tego, aby taki okres traktować jak okres ubezpieczenia (art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. a w/w ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Pośrednio na tę okoliczność wskazywały także zeznania samego J. K. (1) przed Sądem Okręgowym, z których wynikało, że w Kółku (...) w N. jako kierowca ciągnika (traktorzysty) pracował od 2-3 do 5 godziny dziennie (00:07:12-00:14:27 - k. 40 a.s. i 00:28:03-00:38:36 - k. 76 a.s.). Podsumowując powyższe wywody stwierdzić należy, że skoro ZUS nie uwzględnił przy ustalaniu wysokości emerytury wnioskodawcy całego okresu jego zatrudnienia w Kółku (...) w N. od 20 lutego 1968 r. do 18 lipca 1973 r., a jedynie okres od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca 1971 r. (jako okres ubezpieczenia pracowniczego), to w ocenie Sądu Apelacyjnego jedynie ten okres od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca 1971 r. jako okres podlegania innemu ubezpieczeniu (tj. powszechnemu ubezpieczeniu emerytalnemu), a nie cały okres od 20 lutego 1968 r. do 18 lipca

1973 r. powinien być wyłączony z okresów, które w 2009 r., a następnie w 2014 r. zostały przez KRUS zaliczone w poczet okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w myśl art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Tym samym w przekonaniu Sądu Apelacyjnego niewątpliwym było, że skoro wyłącznie w okresie od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca 1971 r. wnioskodawca podlegał innemu ubezpieczeniu, to tym samym sporne okresy: od 20 lutego 1968 r. do 31 marca 1971 r. i od 1 sierpnia 1971 r. do 18 lipca 1973 r. jako okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia podlegały doliczeniu do rolniczego stażu ubezpieczeniowego wnioskodawcy w myśl art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. W tych bowiem okresach J. K. (1) posiadał status domownika rolników, o którym mowa w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, albowiem był członkiem rodziny rolników, z którymi prowadził

wspólne gospodarstwo domowe i wobec niepodlegania innemu ubezpieczeniu – głównym źródłem jego utrzymania była praca na roli.

Choć zatem błędnie w/w okresy: od 20 lutego 1968 r. do 31 marca 1971 r. i od 1 sierpnia 1971 r. do 18 lipca 1973 r. zostały wyłączone przez KRUS z rolniczego stażu ubezpieczeniowego, to równocześnie niewątpliwym było, że po doliczeniu tychże okresów do już uwzględnionych przez KRUS 19 lat i 16 dni J. K. (1) nadal nie miał wymaganego na gruncie art. 19 ust. 1 w zw. z art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników okresu 25 lat podlegania rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, lecz jedynie 24 lata, 1 miesiąc i 16 dni.

Oczywistym było bowiem, że w poczet rolniczego stażu ubezpieczeniowego – analogicznie jak to miało miejsce w przypadku okresu zatrudnienia w Kółku (...) od 1 kwietnia 1971 r. do 31 lipca 1971 r. – nie mógł wnioskodawcy zostać zaliczony drugi ze spornych okresów zatrudnienia od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r., w ramach którego będąc zatrudnionym w charakterze kierowcy ciągnika świadczył pracę na rzecz Oddziału Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w O., albowiem cały ten okres został uwzględniony przez ZUS jako okres podlegania ubezpieczeniom społecznym jako pracownik. Jak już akcentowano powyżej, niekwestionowana przez samego wnioskodawcę – przedkładającego do ZUS stosowne świadectwo pracy z dnia 14 marca 1994 r. - okoliczność podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu w pełnym wymiarze czasu pracy od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r. wyłączała z mocy samego prawa (a zatem niezależnie od woli samego wnioskodawcy) możliwość zaliczenia tego okresu w poczet okresów pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w myśl art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy

o ubezpieczeniu społecznym rolników, bez względu na to, że także w tym okresie (choć już po zakończeniu pracy zawodowej) pracował on w gospodarstwie rolnym rodziców co najmniej 4 godziny dziennie. Skoro bowiem w świetle art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, status domownika został zastrzeżony dla członków rodziny rolnika i innych osób pracujących w gospodarstwie rolnym, jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat i nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania, to tym samym niewątpliwym było, że w spornym okresie od 24 lipca 1973 r. do 31 marca 1980 r. J. K. (1) nie spełniał ustawowych przesłanek domownika. Choć bowiem w okresie

tym – tak jak potwierdzili to powołani przez niego świadkowie – J. K. (1) był członkiem rodziny rolnika, z którym pozostawał we wspólnym gospodarstwie domowym, ukończył 16 lat i nadal pracował w gospodarstwie rolnym swoich rodziców co najmniej 4 godziny dziennie, to jednocześnie z racji zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy na podstawie umowy o pracę, zawartej z Oddziałem (...) w O., podlegał pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu. W związku z tym – wbrew sugestiom samego wnioskodawcy - to właśnie wynagrodzenie ze stosunku pracy, a nie praca na roli stanowiła w tym okresie główne źródło utrzymania wnioskodawcy.

W konsekwencji wobec niemożności zaliczenia J. K. (1) w/w okresu pracy w gospodarstwie rolnym do rolniczego stażu ubezpieczeniowego, jakichkolwiek wątpliwości nie mogła budzić konstatacja, iż wnioskodawca nie legitymował się 25-letnim stażem ubezpieczeniowym, wymaganym na gruncie art. 19 ust. 1 w zw. z art. 20 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Tym samym z uwagi na niespełnienie wszystkich przesłanek określonych w w/w regulacji, brak było podstaw prawnych do przyznania mu przedmiotowego rolniczego świadczenia emerytalnego.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Agata Pyjas – Luty Krystian Serzysko Ewa Krakowiak